

Кучик Г. Б.

Львівський національний університет імені Івана Франка

ЛІНГВІСТИЧНІ ЗАСОБИ МАНІПУЛЯЦІЇ У ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ ЦИФРОВОЇ ДОБИ

У сучасну цифрову епоху політичний дискурс зазнає значних трансформацій, які є результатом впливу інформаційних технологій, соціальних мереж та нових медіа-платформ. Ці зміни суттєво вплинули на взаємодію політичних акторів із суспільством. Серед цих перемін особливого значення набувають лінгвістичні засоби маніпуляції, оскільки вони стають потужним інструментом формування громадської думки, впливу на емоції та переконання реципієнтів, а також досягнення стратегічних політичних цілей. Лінгвістичні засоби маніпуляції охоплюють широкий спектр методів, включаючи емоційно насичену лексику, пейоративи, сленг, евфемізми, гасла, неологізми, метафори, гіперболи, антитези та інші стилістичні прийоми, які використовуються для того, щоб зробити пропаганду більш переконливою, створити необхідну атмосферу або привернути увагу до ключових тем.

У статті особливу увагу приділено аналізу політичного дискурсу під час повномасштабного вторгнення, коли цифрові медіа, соціальні мережі та онлайн-платформи стали основними каналами комунікації та поширення інформації. Виявлено, що під час війни маніпулятивні лінгвістичні засоби використовувалися у промовах політичних лідерів, соціальних кампаніях, публічних зверненнях та передвиборчих матеріалах для формування в суспільстві емоційних та поведінкових реакцій, мобілізації громадян, підвищення підтримки державних рішень та дискредитації опонентів. Дослідження показує, що використання таких засобів у цифровому медіапросторі набуло нових форм: поширення мемів, інфографіки, відеоконтенту, що містить риторичні фігури та емоційно насичену лексику, стало зручним способом впливу на масову свідомість.

Окреслено міждисциплінарність дослідження лінгвістичних засобів маніпуляції в політичному дискурсі, оскільки його результати важливі не лише для лінгвістики, а й для політології, соціології, медіазнавства та психології. Розуміння специфіки маніпулятивного впливу є критично важливим для боротьби з дезінформацією, формування медіаграмотності та забезпечення інформаційної безпеки суспільства.

Ключові слова: лінгвістичні засоби маніпуляції, політичний дискурс, цифрові медіа, громадська думка, цифрова доба, інформаційний вплив, риторичні стратегії.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку суспільства інформація перетворилася на визначальний фактор, що безпосередньо впливає на свідомість та поведінку реципієнтів, пронизуючи всі сфери їхнього життя: економіку, освіту, культуру та політику. Особливо помітним є вплив політичних повідомлень, які поширюються через національні та міжнародні медіа та здатні формувати громадську думку в глобальному масштабі.

Аргументація та ідеологія, закладені в політичному дискурсі, виступають невід'ємними компонентами комунікації та відображають суспільні процеси. Політика як система ідей та цілей не лише відображає соціальну дійсність, а й активно впливає на її розвиток, прискорюючи чи сповільнюючи суспільну еволюцію. У цьому контексті мова і політика є взаємопов'язаними явищами, які неможливо розглядати відокремлено. Саме тому

дослідження дискурсу політичної реклами, що охоплює промови, агітаційні кампанії та соціальні повідомлення, набуває особливої актуальності. Попри значну увагу науковців, методологічна узгодженість у вивченні цього феномену досі відсутня, що зумовлює інтерес до нього представників різних лінгвістичних шкіл та дисциплін.

У політичній комунікації мова виконує не лише інформативну функцію, а й стає стратегічним інструментом впливу, що формує суспільні настрої та цінності. У цифрову епоху цей вплив посилюється завдяки соціальним мережам, онлайн-ЗМІ та мультимедійним платформам, які дозволяють миттєво поширювати меседжі та створювати ефект масового переконання. Маніпуляція постає особливою формою обману, спрямованою на переконання адресата в правильності певних ідей шляхом трансформації або при-

ховування істини. Вона водночас перебуває на межі між переконанням і обманом, що робить її неоднозначним, але дієвим інструментом політичного дискурсу. Саме тому лінгвістичні засоби маніпуляції стають ключовим елементом політичних практик: політики застосовують риторичні прийоми, апелюють до емоцій, цілеспрямовано формулюють проблематику та повторюють ключові меседжі, аби закріпити необхідні смислові установки у свідомості аудиторії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Нещодавні публікації на тему лінгвістичних засобів маніпуляції в політичному дискурсі формують багатовимірне поле досліджень, у якому поєднуються традиційні підходи дискурсивної риторики та новітні методологічні інновації, сформовані під впливом цифрової трансформації комунікацій. У праці О. Кузьменко, О. Кирилюк, Т. Бублік, Ю. Бойко та В. Рубан не лише описано класичні лінгвістичні інструменти впливу – від мовних маркерів влади та евфемізацій до стратегії повторення й тематичного обрамлення, – а й підкреслено значення контексту та жанру (усне мовлення, рекламні кліпи, пости в соціальних мережах) у визначенні їхньої ефективності [1]. Це дослідження поєднує якісну інтерпретацію дискурсу з висновками, релевантними для практики політичної комунікації.

Дослідження Н. Стирнік демонструє трансформацію традиційних риторичних прийомів під впливом сучасної медіаекосистеми [2]. Основну увагу зосереджено на використанні коротких, емоційно насичених повідомлень, мемоподібних форм та персоналізованої політичної агітації через інструменти цільової реклами. Авторка наголошує на синергетичному характері сучасних маніпуляцій, у яких лінгвістичні стратегії поєднуються з візуальними, технічними й алгоритмічними засобами поширення контенту, що істотно підсилює їхній вплив.

«Синергетичний» підхід до вивчення вербальної маніпуляції, запропонований Л. Ціхоло та М. Коровай, відображає прагнення до міждисциплінарної: поєднання корпусної лінгвістики, прагматики та медіааналізу дає змогу виявляти не лише лексичні й синтаксичні маркери маніпуляції, а й закономірності поширення та реплікації повідомлень у цифровому просторі [3].

Дослідження Ю. Головацької, Я. Лейбіч [4], а також праці Л. Полякової, Ю. Южакової, Т. Залавіної та Н. Деріної поглиблюють розуміння проблеми, зосереджуючись на особливостях англomовного маніпулятивного дискурсу [5].

Науковці окреслюють характерні риси англomовних політичних текстів: семантичні патерни, стилістичні кліше, модальні та прагматичні маркери заниження й імплікативності, а також роль міжкультурних запозичень у формуванні переконливих наративів. Важливо, що автори розглядають не лише засоби, а й способи їхньої «локалізації» в англomовній публіці: деякі лінгвістичні прийоми набувають різного впливу залежно від історико-культурного контексту та очікування аудиторії.

Зокрема, українські дослідниці О. Євланова [6], Ж. Горіна та В. Олійник [7] репрезентують маніпуляцію як невід’ємну складову політичного дискурсу та комунікативного поля соціальних мереж. Їхні праці акцентують увагу на ролі алгоритмів платформи, візуальної семіотики та інтерактивних форматів у підсиленні вербальних маніпулятивних стратегій. Науковці виділяють специфічні для цифрового середовища інструменти – лаконічні формули заклику до дії, структурні моделі хештегів, емоційно навантажені заголовки та механіку «розрахованої повторюваності» повідомлень – і доводять, що традиційні лінгвістичні категорії потребують розширення для адекватного опису сучасних практик впливу.

Водночас у науковому дискурсі наявні й очевидні прогалини. Найперше – це відсутність методологічної єдності: поняття «маніпуляція», «переконання» та «пропаганда» визначаються по-різному, що ускладнює порівняння результатів і формування узагальнених висновків. Також бракує довготривалих і порівняльних досліджень, здатних відстежувати еволюцію мовних стратегій у часі та між різними медіа. Недостатньо опрацьованою залишається рецептивна сторона – вивчення сприйняття та інтерпретації маніпулятивних засобів різними групами аудиторії, а також вплив соціальних і когнітивних чинників на їхню вразливість. Нарешті, з технічної точки зору, існує потреба в ширшому використанні методів мультимодальної та комп’ютерної лінгвістики для аналізу взаємозв’язків між текстом, зображенням та алгоритмічним поширенням.

Постановка завдання. Мета статті полягає у встановленні особливостей політичного дискурсу з висвітленням його лінгвістичної специфіки. Завдання дослідження передбачають: аналіз феномену лінгвістичної маніпуляції в сучасних наукових розробках; аналіз понять аргументативного дискурсу та політичної маніпуляції; опис основних типів аргументації; вивчення структури мовних засобів та аргументативних впливів; ана-

ліз політичного дискурсу на прикладах виступів політичних діячів.

Виклад основного матеріалу. Стрімкий розвиток політичного дискурсу як феномену лінгвістичного впливу бере початок ще з часів Першої світової війни, коли політична агітація та військова пропаганда стали ключовими інструментами формування масової свідомості. Уже тоді стало очевидно, що ефективність комунікації значною мірою визначається мовними стратегіями та риторичними прийомами, здатними створювати необхідні образи й уявлення в суспільстві [8, с. 101].

Наступним етапом еволюції політичного дискурсу дослідники вважають 1970–1980-ті роки ХХ століття. У цей період маніпулятивні практики стають значно витонченішими: відкрита конфронтаційність, характерна для воєнних років, поступається місцем прихованому впливові на свідомість адресата. У умовах «холодної війни» мовні засоби маніпуляції перестають бути прямолінійними й дедалі більше орієнтуються на опосередковане переконання та створення стійких асоціативних зв'язків. Як зазначає М. Зайцева [8, с. 102], політичний дискурс цього часу формувався крізь призму «образу іншого», а комунікативні стратегії були спрямовані на конструювання «зовнішнього ворога» за допомогою мови.

Подальші зміни, пов'язані з крахом біполярності, активізацією інтеграційних процесів у Європі та формуванням багатополярного світу, спричинили новий етап розвитку політичної комунікації. Відсутність єдиного та чіткого образу ворога, поява численних політичних партій і загострення внутрішньополітичної конкуренції трансформували мовні прийоми: акцент змістився на формування «правильного» образу лідера, створення позитивних і негативних міфологем щодо опонентів, а також активне використання маніпулятивних тактик у боротьбі за електорат [8, с. 102].

У цифрову добу політичний дискурс набув якісно нових характеристик. Соціальні мережі, онлайн-медіа та мультимедійні платформи дозволили політикам безпосередньо звертатися до аудиторії, минаючи традиційні канали комунікації. Це, з одного боку, посилює можливості для маніпулятивного впливу, а з іншого – зробило його менш контрольованим [1, с. 210]. Сучасні політичні актори активно застосовують лінгвістичні засоби впливу – від простих повторів і емоційно насичених формул до складних риторичних стратегій,

інтегрованих із візуальними та алгоритмічними інструментами цифрової комунікації.

У сучасних наукових дослідженнях простежується багатовекторний підхід до визначення сутності понять «маніпуляція» та «політична маніпуляція». Маніпуляцію розглядають як прихований, свідомий або підсвідомий мовно-психологічний вплив, що спонукає адресата до дій, узгоджених із намірами комунікатора [9, с. 239], або як сукупність стратегій поведінки, спрямованих на досягнення впливу за допомогою певних технологій і психологічних механізмів [10, с. 108]. Вона виступає формою психологічного тиску, який непомітно впроваджує у свідомість реципієнта чужі цілі, бажання та установки, що сприймаються ним як власні. Ключовим чинником ефективності такого впливу є його невидимість для об'єкта.

Політична маніпуляція, у свою чергу, полягає у введенні в масову свідомість прихованого змісту під виглядом об'єктивної інформації, що формує позицію, максимально наближену до очікуваної маніпулятором [11, с. 76]. Вона може розглядатися як специфічна форма управління громадською думкою та засіб контролю суспільних процесів, який ґрунтується на впливі на психічні структури особистості. Важливо, що такий вплив завжди реалізується латентно і може завдати шкоди адресатові. Одним із найпростіших, але водночас ефективних прикладів маніпуляції виступає реклама. Поряд із маніпулятивними технологіями в політичному дискурсі широко використовується пропаганда.

Маніпуляція, як правило, апелює до емоційної сфери адресата, викликаючи страх, провини, співчуття чи любов, з метою формування певних моделей поведінки. При цьому застосовуються техніки приховування важливої інформації, дезінформації або навмисного спотворення фактів. Однією з найнебезпечніших форм такого впливу вважається газлайтинг, що змушує індивіда сумніватися у власному сприйнятті реальності та може призводити до серйозних психологічних наслідків.

Водночас у науковій літературі визнаються як негативні, так і умовно позитивні аспекти маніпуляції. З одного боку, вона може слугувати інструментом стабілізації суспільних процесів, підтримки національної єдності або запобігання панічним настроям. З іншого – обмежує свободу вибору, викривлює інформаційний простір і може стати засобом політичного тиску та зловживання владою [12, с. 187].

Деякі автори тлумачать політичну маніпуляцію як альтернативу директивному управлінню, оскільки вона реалізується у формі ненасильницького впливу, здебільшого прихованого для суб'єкта [12, с. 188]. Основна її мета – досягнення конкретних політичних завдань, пов'язаних із боротьбою за владу, її утриманням або легітимізацією. Сьогодні маніпулятивні технології застосовуються не лише у виборчих кампаніях чи кризових ситуаціях, а й у щоденному управлінні суспільством. Для цього використовуються різноманітні прийоми: обмеження доступу до інформації, селективне подання даних, подача матеріалів у формах, які унеможливають критичне мислення, а також методи дискредитації, зокрема ярликування. Такі практики становлять пряму загрозу інформаційно-психологічній безпеці як особистості, так і суспільства, оскільки спричиняють викривлене сприйняття реальності, дезорієнтацію та підвищення соціальної напруженості.

Маніпуляція громадською думкою розглядається як один із провідних механізмів інформаційної війни. Її мета полягає у формуванні переконань, настроїв та моделей поведінки, вигідних маніпулятору [12, с. 188]. Для цього широко застосовуються апеляції до базових людських потреб і мотивів, що істотно ускладнює процеси розпізнавання та протидії таким технологіям.

У сучасному політичному дискурсі виокремлюють різні види маніпуляцій, класифікація яких ґрунтується на характері інформаційних трансформацій. Одним із ключових різновидів є фактологічне маніпулювання, що полягає у свідомому спотворенні даних і проявляється через використання неправдивої інформації, перебільшення окремих деталей або створення референційної невизначеності. Яскравим прикладом таких практик в українському політичному контексті є маніпулятивне подання результатів соціологічних опитувань. Зокрема, у 2020 році широкого розголосу набуло питання щодо ринку землі, коли у публічному дискурсі навмисно робили посилання на досвід Канади чи Ізраїлю без урахування об'єктивних відмінностей у правових та економічних умовах, що формувало у виборців викривлене уявлення про реальність [13, с. 91].

Іншим поширеним видом є фокусійне маніпулювання, яке проявляється у перенесенні акцентів та вибіркового підсвічуванні певних аспектів політичної ситуації за одночасного замовчування інших [13, с. 92]. Така стратегія дозволяє змінювати інтерпретацію подій у суспільній свідомості. У вітчизняному політичному дискурсі її можна

простежити у висвітленні діяльності парламенту або уряду, коли медіа акцентують увагу переважно на конфліктних або емоційно забарвлених моментах, тоді як структурні проблеми або довгострокові наслідки ухвалених рішень залишаються поза фокусом. Подібний підхід формує у масовій аудиторії викривлений образ політичних процесів, що відповідає інтересам маніпулятора.

Третій різновид – аргументативне маніпулювання, сутність якого полягає у порушенні логічних постулатів спілкування та використанні так званої «стратегії імунізації», коли певна позиція подається як беззаперечна і не потребує доказів [13, с. 92]. При цьому політик або медійний комунікатор ухиляється від обґрунтування власних тверджень, підміняючи їх загальними фразами чи апеляціями до авторитету. У політичній практиці України таке явище набуло поширення під час виборчих кампаній, коли кандидати декларували гасла на кшталт «це єдине правильне рішення» чи «альтернативи немає» без надання жодних фактичних підтверджень. Подібні меседжі мають на меті блокувати критику і створювати ілюзію очевидності певних політичних рішень.

У сучасних дослідженнях наголошується, що одним із ключових напрямів вивчення маніпулятивного впливу є його лінгвістична класифікація. Вона охоплює мовні прийоми, які формують певне ставлення до змісту повідомлення. До них належать різноманітні стилістичні, граматичні та фонетичні засоби, покликані викликати комічний ефект, посилити відчуття тривоги, акцентувати увагу на чутках або спрямувати фокус читача на основних елементах тексту. Серед лексико-стилістичних інструментів, що активно використовуються для маніпуляції, виокремлюються ті, що узагальнено представлено в таблиці 1.

У період повномасштабної військової агресії Росії проти України найбільш яскраво проявилися різноманітні лінгвістичні маніпулятивні прийоми, які використовувалися як у медіапросторі, так і в офіційних політичних комунікаціях. Емоційно-оцінна лексика стала одним із найпоширеніших інструментів, спрямованих на формування належного емоційного настрою у населення. Наприклад, у новинах, виступах уряду та медіа дуже часто використовувалися такі терміни, як «незламна армія», «героїчний народ», «зрадники» та «агресор», які чітко окреслювали позитивних та негативних персонажів, тим самим мобілізуючи суспільну свідомість.

Жаргонна та пейоративна лексика використовувалися як лінгвістичні засоби маніпуляції

Таблиця 1

Лінгвістичні засоби маніпулятивного впливу в українському політичному дискурсі

Засіб	Сутність і функції	Приклади з українського дискурсу
Емоційно-оцінна лексика (експресиви)	Формує емоційне забарвлення повідомлення, підсилює інтерпретацію через експресивність	«Злочинна влада» (майданівський дискурс 2013–2014), «незламний народ», «нація героїв», «орки» (про російських військових), «пекельні втрати» (риторика 2022 р.+)»
Пейоративна та жаргонна лексика	Використовується для дискредитації опонентів, підсилення негативного сприйняття	«Зрадофіли», «бариги», «порохоботи» vs «зеленоботи», «рашисти», «кадіровці-тітокери»
Евфемізми	Пом'якшують або маскують зміст, створюючи сприятливе враження	«Тарифне вирівнювання» замість «підвищення тарифів»; «оптимізація шкіл» замість «закриття шкіл», «перегрупування» (замість «втеча/відступ» російських військ), «жест доброї волі» (замість «поразка» під Києвом), «неконтрольоване займання» (замість «вибух» у російських ЗМІ)
Слова-лозунги	Служать для мобілізації та ідеологічного впливу, легко запам'ятовуються	«Армія! Мова! Віра!» (кампанія П. Порошенка, 2019); «Україна – це ти!» (кампанія В. Зеленського, 2019), «Все буде Україна!», «Слава Україні – Героям слава!», «Херсон – це Україна!», «Крим буде українським!»
Неологізми	Відображають нові соціально-політичні реалії та проблематику	«Зеленський ефект», «євробляхери», «руZZкий мір», «бавовна» (вибух у тилу ворога), «чорнобаївка» (символ постійних поразок ворога)
Багатозначні слова, синоніми, омоніми	Використовуються для створення асоціативності та багатозначності смислів	Слово «світло» у гаслах під час блекаутів 2022 («Світло переможе темряву»)
Метафори та метонімії	Створюють образність, формують символічні уявлення	«Стіна Яценюка» (замість «інженерні укріплення»), «залізна леді України» (про Ю. Тимошенко), «Азовсталь – фортеця незламності», «зерно свободи» (про українське зерно як запоруку світової безпеки), «енергетичний тероризм» (ракетні удари по енергетиці)
Порівняння, гіперболи, антитези, ідіоми, прислів'я	Використовуються для емоційної активізації та контрастного подання ідей	«Битва світла і темряви» (риторика у 2022), «жити по-новому» (кампанія П. Порошенка, 2014)
Жарти, іронія, цитування, прецедентні тексти	Викликають емоції, створюють ефект наближення до «простого народу»	В. Зеленський: «Кінець епохи бідності, кінець епохи жадібності, кінець епохи П. Порошенка» (2019)

Джерело: сформовано автором на основі [14].

для дискредитації конкретних політичних сил або ворога, що дозволяло створити чіткий поділ «один з нас – один з них». Наприклад, терміни «рашисти», «орки» активно поширювалися в медіапросторі для позначення російських військових, що водночас консолідувало українське суспільство та формувало негативне ставлення до агресора.

Евфемізми допомагали пом'якшити сприйняття суворих воєнних реалій. Наприклад, в офіційних заявах органів державної влади замість слова «бомбардування» часто використовувалися «удари по військових об'єктах» або «спеціальні операції», що робило повідомлення менш травматичним та сприяло психологічній адаптації громадян.

Слогани та девізи активно застосовувалися для підтримки морального духу та формування єдиного наративу. Яскравими прикладами стали «Слава Україні! Слава Героям!», «Разом до перемоги!» та «Кожен день наближає нас до перемоги!». Вони спонукали громадян об'єднуватися, відчувати відповідальність за громаду та солідарність.

Неологізми та нові терміни, що з'явилися під час війни, допомагали описувати нові явища та виклики. Так, в українському медіапросторі поширилися слова «рашизм» та «фактчекінг» (термін, що позначає процес перевірки та спростування фейкових новин). Метафори та метоніми дозволяли створювати яскраві образи та символічне

сприйняття подій. Наприклад, «залізна завіса» як метафора протистояння пропаганді агресора, «щит і меч України» – символічне поєднання оборони та активного опору.

Адаптація лексичних одиниць англійської мови в українському медіапросторі стала одним із важливих інструментів інформаційного впливу та маніпуляції. Іноземні слова часто набувають у суспільному дискурсі емоційно-оцінного значення, відмінного від первісного. Наприклад, термін *fake news* закріпився в українських ЗМІ як маркер цілеспрямованої дезінформації, хоча спершу він вживався ширше – для позначення будь-якої неправдивої інформації. Подібна трансформація робить іншомовну одиницю інструментом дискредитації опонентів, адже у суспільній свідомості вона асоціюється з глобальним інформаційним простором і викликає сильніший ефект довіри [15; 16].

Часто іншомовні запозичення використовуються у форматі ярликів, що дозволяє маніпулятивно нав'язати певний образ. Так, словосполучення *deep state* («глибока держава») почало активно циркулювати в українських медіа після 2019 року у контексті боротьби політичних сил, хоча в оригінальному американському дискурсі воно має більш складні смислові відтінки. Подібна адаптація створює ефект «таємної змови» та підживлює теорії конспірації, маніпулюючи масовою свідомістю [17].

У період повномасштабного вторгнення значно активізувалася адаптація воєнно-політичних англіцизмів. Слова *lend-lease*, *drone*, *sanctions*, *counteroffensive* стали не лише перекладатися, а й уживатися в оригінальній формі або з мінімальною трансформацією («ленд-ліз», «дрони», «контрнаступ»). Їхня частотність у медіапросторі сформувала певні смислові рамки: *lend-lease* подавався як символ надії на перемогу, а *drone* – як уособлення сучасної технологічної війни. Таким чином, англійські лексичні одиниці, інтегровані в український дискурс, не лише відображають глобальні процеси, а й стають дієвим інструментом маніпуляції суспільними настроями [18].

Завдяки цим лінгвістичним засобам політичні актори та ЗМІ могли не лише інформувати населення про воєнні події, а й активно впливати на громадську думку, піднімати моральний дух, консолідувати суспільство та протистояти ворожій пропаганді. Водночас їхнє використання демонструє, що лінгвістичні маніпуляції є потужним інструментом контролю над суспільною свідомістю в умовах кризи.

Сучасні технології політичного впливу дедалі більше ґрунтуються на психологічних механізмах, що здатні формувати громадську думку щодо різних політичних явищ. У медіапросторі політична маніпуляція реалізується через ток-шоу, документальні та художні фільми, серіали, політичну рекламу та інші формати. Соціальні мережі, своєю чергою, виступають ефективним інструментом політичного впливу, де маніпуляція часто здійснюється через використання ботів, оренду приватних акаунтів та співпрацю з інфлюенсерами.

Через поширення інформації та коментарі, а також за допомогою емоційного підігріву віртуальної аудиторії, формується упереджене ставлення до політиків, «очищаються» образи антигероїв, і водночас створюється уявлення більшості щодо політичної реальності загалом.

На думку О. Свідерської, соціальні мережі суттєво підсилюють вплив традиційних медіа на сприйняття політичної дійсності, формуючи так звану «нову симулятивну реальність, в якій дозволено висловлювати те, що «неможливо виразити словами» та переступати межі дозволеного» [19, с. 185]. Для політичних діячів ресурси соціальних мереж стають засобом створення ілюзії зацікавленості життям виборців, держави чи навіть глобальних процесів. Політичні події, новини, суперечки та скандальні історії набувають широкого розголосу завдяки популяризації контенту через платформи Facebook, Twitter, Telegram, YouTube, Instagram та TikTok, де основними індикаторами істини стають кількість підписників, лайків, коментарів, переглядів та репостів.

Водночас не варто недооцінювати роль традиційного телебачення, яке, незважаючи на домінування соціальних мереж, продовжує застосовувати маніпулятивні технології у подачі інформації, що суттєво впливає на політичні орієнтації та цінності громадян [20, с. 21]. До цього додаються журнали, газети та інша періодика, значна частина якої перейшла на онлайн-формат. У результаті сучасна масова свідомість дедалі більше залежить від віртуального простору, який переплітається з реальною дійсністю настільки, що пересічній людині стає складно відокремити правдиву інформацію від симулякрів і відрізнити якісні повідомлення від маніпулятивних або фейкових.

Висновки. Маніпулятивний вплив становить складне, багатовимірне та соціально-психологічне явище, що має міждисциплінарний характер і поєднує різні механізми впливу на людину.

Його сутність полягає у цілеспрямованих діях, спрямованих на формування або зміну поглядів, переконань і поведінкових моделей інших осіб в інтересах маніпулятора. Важливою ознакою цього процесу є орієнтація на досягнення заздалегідь визначених цілей. Серед найбільш поширених інструментів маніпуляції виокремлюють мовні засоби, зокрема емоційно забарвлену лексику, жаргонізми, евфемізми, пейоративи, гасла, неологізми та інші стилістичні прийоми. Лінгвістичні стратегії вважаються провідними в структурі мовного маніпулятивного впливу, оскільки

саме вони формують необхідний емоційний фон і впливають на спосіб інтерпретації інформації. Усвідомлення та аналіз мовних аспектів маніпуляції дозволяє не лише виявляти приховані мотиви мовця, але й протидіяти впровадженню маніпулятивних практик у суспільно-політичний, медійний та культурний простір. Лінгвістичне маніпулювання, яке простежується у різних типах дискурсів, здатне змінювати не лише ставлення до конкретних подій чи осіб, але й конструювати цілісну картину світу, обмежуючи критичне мислення аудиторії.

Список літератури:

1. Kuzmenko O., Kyryliuk O., Bublyk T., Boyko Y., Ruban V. Linguistic dimension of political advertising: analysis of linguistic means of manipulative influence. *World Journal of English Language*. 2023. Vol. 13, № 1. С. 205–211. URL: <https://eprints.zu.edu.ua/36154/1/Стаття%20Кузьменко.pdf> (дата звернення: 09.09.2025).
2. Styrnik N. Linguistic manipulations in politics: the U.S. presidential campaign 2024. *Journal «Ukrainian sense»*. 2024. № 2. С. 102–113. DOI: <https://doi.org/10.15421/462428>.
3. Shchychlo L., Korovai M. Linguistic means of speech manipulation in modern english language foreign policy media discourse: synergistic approach. *Philological Treatises*. 2024. Vol. 16, № 1. С. 186–192. DOI: [https://www.doi.org/10.21272/Ftrk.2024.16\(1\)-18](https://www.doi.org/10.21272/Ftrk.2024.16(1)-18).
4. Holovatska Yu., Leibych Ya. Lingual features of English manipulative discourse. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2021. Т. 7, Вип 35, С. 41–45. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/35-7-7>.
5. Polyakova L., Yuzhakova Y., Zalavina T., Dyorina N. Linguistic manipulation means in English political discourse. *Amazonia Investiga*. 2020. Vol. 9, № 33. Р. 27–36. DOI: <https://doi.org/10.34069/AI/2020.33.09.3>.
6. Євланова О. О. Місце феномена маніпуляції в політичному дискурсі. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна Серія «Філологія»*. 2021. Вип. 88. С. 93–97. DOI: <https://doi.org/10.26565/2227-1864-2021-88-14>.
7. Горіна Ж. Д., Олійник О. В. Мовні засоби маніпулятивного впливу в дискурсі соціальних мереж. *Молодий вчений*. 2020. Вип. 9.1 (85.1). С. 22–26. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-85.1-5>.
8. Зайцева М. О. Засоби маніпулятивного впливу в сучасному політичному дискурсі (лінгвістичний аспект). *Лінгвістичні дослідження: зб. наук. праць ХНПУ ім. Г. С. Сковороди*. 2012. Вип. 34. С. 101–104. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/13093/1/Zaitseva_101-104.pdf (дата звернення: 09.09.2025).
9. Самойлова І. В., Подвойська О. В. Лексичні особливості політичних промов. *Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя. Філологічні науки*. 2016. Кн. 1. С. 235–238. URL: <https://surl.li/rfpdhr> (дата звернення: 09.09.2025).
10. Пуленко І. А., Сазикіна Т. П. Експресивні особливості синтаксичного паралелізму в публічних виступах політиків (на матеріалі англійської, французької та української мов). *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Філологія»*. 2020. Вип. 45. С. 106–110. DOI: <https://doi.org/10.32841/2409-1154.2020.45-1.26>.
11. Моркотун С. Відтворення експресивності образних засобів при перекладі текстів політичного дискурсу. *Синопис: текст, контекст, медіа*. 2017. Вип. 3. С. 75–79. DOI: [https://doi.org/10.28925/2311-259X.2017\(3\)544](https://doi.org/10.28925/2311-259X.2017(3)544).
12. Шугаєв А. В., Мальченко М. С. Стратегія маніпуляції у політичному дискурсі: порівняльний аналіз риторики сучасних політичних лідерів. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Філологія»*. 2025. № 71. С. 186–189. DOI: <https://doi.org/10.32782/2409-1154.2025.71.42>.
13. Труба Г. М., Гречка С. А. Теоретичне обґрунтування сутності поняття «мовленнєва маніпуляція» у політичному дискурсі. *Вісник Одеського національного університету. Серія «Філологія»*. 2020. Т. 25, № 2(22). С. 89–96. DOI: [https://doi.org/10.18524/2307-8332.2020.2\(22\).235230](https://doi.org/10.18524/2307-8332.2020.2(22).235230).
14. Оверчук О. Б., Цветкова М. А. Лінгвістичні засоби маніпулятивного впливу в сучасних медіатекстах. Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави: тези доп. XII міжнар. наук.-практ. конф. (м. Вінниця, 1 груд. 2023 р.). Вінниця: ХНУВС, 2023. С. 148–150. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/1262273f-82db-424d-9348-ae3f5f20a2cd/content> (дата звернення: 09.09.2025).

15. Кучик Г. Б. Адаптація лексичних одиниць англійської мови в українському медіапросторі. *Вісник науки та освіти*. 2025. № 6(36). С. 411–423. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-6\(36\)-411-423](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-6(36)-411-423).
16. Kuchyk H., Kuchyk O. Political communication in multilateral diplomacy: linguistic dimension. *Studies in Media and Communication*. 2022. Vol. 10, № 3. P. 132–137. DOI: <https://doi.org/10.11114/smc.v10i3.5843>.
17. Kuchyk H., Nazarchuk O., Siroshtan T., Yanyshyn O., Sternichuk V. The place and role of political advertising in the system of manipulative technologies: the linguistic dimension. *Amazonia Investiga*. 2023. Vol. 12, № 64. P. 315–322. DOI: <https://doi.org/10.34069/AI/2023.64.04.33>.
18. Кучик Г. Б. Інформаційні маніпуляції в медіапросторі як елемент політичної комунікації. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологія»*. 2022. Вип. 15. С. 3–6. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoaf_2022_15_3 (дата звернення: 09.09.2025).
19. Свідерська О. Теоретико-методологічний аналіз впливу соціальних медіа на формування політичної поведінки в сучасному суспільстві (на прикладах Facebook, Twitter, Instagram та Whatsapp). *Регіональні студії*. 2020. № 20. С. 184–190. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-6170/2020.20.30>.
20. Була С., Свідерська О. Соціальні мережі як інструмент політичної маніпуляції. *Політикус*. 2020. Вип. 4. С. 21–25. DOI: <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2020-4.3>.

Kuchyk H. B. LINGUISTIC MEANS OF MANIPULATION IN POLITICAL DISCOURSE OF THE DIGITAL AGE

In the modern digital era, political discourse is undergoing significant changes, mainly due to the influence of information technologies, social networks, and new media platforms. These changes have remarkably transformed the interaction of political actors with society. Among them, linguistic means of manipulation are substantial, as they have become a powerful tool for shaping public opinion, influencing the emotions and beliefs of recipients, and achieving strategic political objectives. Linguistic means of manipulation cover a wide range of methods, including emotionally charged vocabulary, pejorative language, slang, euphemisms, slogans, neologisms, metaphors, hyperboles, antitheses, and other stylistic devices used to make propaganda more convincing, create the necessary atmosphere, or draw attention to key topics.

The paper pays special attention to the analysis of political discourse in Ukraine during the full-scale invasion, when digital media, social networks, and online platforms became the main channels of communication and information dissemination. It was found that during the war, manipulative linguistic means were used in speeches of political leaders, social campaigns, public appeals, and election materials to evoke emotional and behavioral responses in society, mobilize citizens, increase support for government decisions, and discredit opponents. The study shows that the use of such tools in the digital media space has evolved into new forms: the spread of memes, infographics, and video content containing rhetorical figures and emotionally charged vocabulary has become a convenient way to influence mass consciousness.

The article emphasizes the interdisciplinary nature of the study of linguistic means of manipulation in political discourse, since its results are essential not only for linguistics but also for political science, sociology, media studies, and psychology. Understanding the specifics of manipulative influence is crucial for combating disinformation, promoting media literacy, and ensuring the information security.

Key words: linguistic means of manipulation, political discourse, digital media, public opinion, digital age, information influence, rhetorical strategies.

Дата надходження статті: 15.10.2025

Дата прийняття статті: 10.11.2025

Опубліковано: 29.12.2025